

k objektívnej skutočnosti sa v umení špecificky riešia dobové sociálno-psychologické problémy. Spoločenská funkčnosť umenia je okrem iného špecifická v tom zmysle, že sociálne problémy prenáša do svojbytnej sféry a tu ich rieši ako špecifické problémy zvláštneho sveta. Ak vzťah k realite je, ako sme videli, vymedzený psychologicky, sociálno-historická situácia je rozmerom otvoreným, sprostredkujúcim neustálu inováciu. Dejinná konkrétne sa v umení transformuje do vzťahu človeka k zmyslovej skutočnosti a do riešenia tvárných problémov transformovania tohto vzťahu do diela, do foriem. Sociálno-historické problémy sa tu reflektujú zaujímavým vzťahom k objektívnej zmyslovej skutočnosti a riešením tvárných otázok. Zaujatie určitého vzťahu ku skutočnosti ako špecifické riešenie sociálno-historickej problémovej situácie, ako vyrovnávanie sa s ňou prostredníctvom umenia a ako angažované zaujatie postoja v spoločensko-historickom vývine je vnútorným cieľom relatívne autonómneho umeleckého vývinu. Umenie nie je pasívnym odrážaním, ale aktívnym fungovaním, zaujímavým stanoviskom. Umelecká forma ako uskutočňovateľ umeleckého vývinu má vnútorný obsah. Nie je ním ilustrácia, ale reflektovanie apriorit, ale spomenuté sociálno-historické funkčné zaujatie vzťahu ku skutočnosti, ktoré umožňuje obsahovo, pojmovo analyzovať toto nie ako výraz, odraz, symbol alebo nástroj obsahov, ale: a) ako svojbytné riešenie vzťahu ku skutočnosti, b) v istom sociálno-historickom kontexte, c) riešením tvárných problémov daných dejinným vývinom.⁴⁸ Zmysluplnosť foriem nie je platónskych ideí; je miestom v historickom vývine umenia a jeho prostredníctvom zaujatím skutočnosti ako naplnenie svojho podielu.

Konkrétne historické problémy sa riešia v rámci a špecificky umeleckým vývinom tak, že sa sociálne historické prevádzka na platformu zaujatie vzťahu k objektívnej realite. Konkrétny výsledok tohto procesu — umelecké diela — si uchovávajú jedinečnú kvalitu aj preto, lebo sú týmto vzťahom k skutočnosti, aj preto, lebo sú týmto vzťahom k skutočnosti, aj preto, lebo sú týmto vzťahom k skutočnosti, lebo tento vzťah petrifikujú. Vytvorenosť dáva nediskurzívny inherentný obsah, ktorý sa odlišuje, rovnako ako zmyslový obsah, ktorý do dejinného ľudsky trvale priamo prístupné zaujatie vzťahu k skutočnosti. Vytvorenosť i zaujatie vzťahu k skutočnosti rozoberanej koncepcie, teda z diel ako foriem nadčasové a psychologicky priamo prístupné

plné kvality. Ale táto kvalitatívnosť diel ako foriem vzniká len geneticky, t. j. v konkrétnej historickej chvíli: a) ako súčasť umeleckého vývinu, b) ako súčasť istej sociálno-psychologickej dejinnej konkrétnej situácie. Dielo ako aktívny uskutočňovateľ umeleckého vývinu sa podieľa na všeobecných dejinách práve preto, lebo tento špecifický umelecký vývin je špecifickou funkčnou súčasťou dejinného procesu. Nadčasovo pretrvávajúca umelecká forma vzniká výlučne konkrétne historicky. Umelecká kvalita je plodom dejín, ktoré sama svojím špecifickým spôsobom spolutvorí. Úlohou historika umenia podľa tohto stanoviska je práve rekonštruovať konkrétne historicky vznik diel, rekonštruovať súvislosti, ktoré ich zrodili a ktoré ony uskutočňovali. V centre jeho pozornosti však nie sú diela pre ne samé, ale práve pre dejinný proces. Historik tým, že rekonštruuje dejinný vývin, nezistuje iba „ako to skutočne bolo“, neprispieva iba k rozšíreniu našej sekundárnej skúsenosti; obnovuje aj vzťah prítomnosti a minulosti, identifikuje účasť dejín v súčasnosti. Jednotlivé umelecké pamiatky prestávajú byť osamotenými raritami. Rekonštrukciou ich vývinu sa obnovuje okrem ich nadčasového významu aj ich dejinný zmysel, ktorý im dáva umeleckú trvalosť. Až rekonštrukcia umeleckých diel im podľa rozoberanej koncepcie obnoví pôvodný život, vracia im pôvodnú funkčnosť tvorivej aktivity. Nejde však o rekonštrukciu, ale o to, ako sa chápu ako dostatočne prítomní vo vzťahu k nim ide len o ich rekonštrukciu. Cieľ je sprítomnenie dejinných súvislostí. Zaradením diel do dejinných súvislostí sa aktualizuje jedinečnosť

Kotalovo umeleckohistorické stanovisko podporujú koncepcie Viedenskej školy, ktoré dal F. Wickhoff, A. Riegl a J. Schindler geneticky nadviazal predobšľahou transformáciu tejto doktríny, ktorú predstavujú Dvořákovej v štádiu rekonštrukcie van Eyckovcov; 3. že geneticky nadviazal štrukturalistickému vyústeniu, ktoré predstavujú predovšetkým k O. Pächtovi a J. Schindlerovi štrukturalistické premisy; 4. že geneticky nadviazal štrukturalistickému vyústeniu, ktoré predstavujú aktívnom slova zmysle — do dejinného vzťahu k skutočnosti, ktorá spojila premisu rekonštrukcie a racionalných faktov s evolucionizmom a senzualizmus s axiómou ob-

